

Toelichting

I. Algemeen deel

1. Aanleiding en achtergrond

Op 19 december 2022, bood de Minister-President namens de regering excuses aan voor het Nederlands handelen in het verleden met betrekking tot het slavernijverleden. De excuses was naar aanleiding van het in juli 2021 gepresenteerde onderzoeksrapport 'Ketenen van het verleden'¹ van Dialooggroep Slavernijverleden. De dialooggroep focuste zich op de doorwerking van het Trans-Atlantische slavernijverleden in de hedendaagse samenleving en was gericht op een bredere erkenning en inbedding van dit gedeelte verleden. Parallel aan de excuses werd ook een kabinetsreactie uitgebracht op het rapport van de dialooggroep slavernijverleden. In de kabinetsreactie op het rapport ketenen van het verleden van 19 december 2022² werden een aantal toezeggingen gedaan voor de uitwerking van de adviezen om de ontwikkeling van toekomstig beleid gericht op erkenning, verwerking en maatschappelijke herstel te bewerkstelligen. In deze kabinetsreactie kondigde het kabinet een subsidieregeling aan voor maatschappelijke initiatieven gericht op:

- Kennis en bewustwording;
- Erkenning en herdenken;
- Een beter begrip van de doorwerking van het slavernijverleden en de verwerking daarvan.

Voor deze subsidieregeling is eenmalig een bedrag van € 100 miljoen euro vrijgemaakt. De scope van het fonds waar de subsidieregeling maatschappelijke initiatieven onderdeel van uitmaakt is het Trans-Atlantisch Slavernijverleden; in casu voor private partijen uit het hele Nederlandse Koninkrijk en Suriname³. Hierbij heeft het kabinet beoogt dat er een geografische balans is in de besteding van de middelen, waarbij rekening wordt gehouden met de verschillen in tempo, aanpak en organisatie, en recht wordt gedaan aan de specifieke behoeften vanuit verschillende gemeenschappen.

In dit kader heeft is in de ministeriële stuurgroep van 29 september 2023 besloten de beschikbare €100 miljoen voor de regeling maatschappelijke initiatieven op te splitsen in drie delen: €33 miljoen voor respectievelijk (Europees) Nederland, het Caribisch deel van het Koninkrijk en Suriname⁴. Deze aanpak biedt de mogelijkheid tot maatwerk per geografisch gebied, waarbij voor elk gebied afzonderlijk een passende regeling is ontwikkeld met respect voor de plaatselijke werkwijze, processen en tempo. Bijgaande regeling betreft de regeling maatschappelijke initiatieven Trans-Atlantisch slavernijverleden voor Europees Nederland.

2. Hoofdpijnen van deze regeling

Uitgangspunten

De uitgangspunten voor de subsidieregeling voor Europees Nederland komen voort uit het rapport 'Ketenen van het verleden', de kabinetsreactie van 19 december 2022 op het rapport van de Dialooggroep slavernijverleden, de voortgangsbrief van 23 juni 2023 'Brief vervolgt traject excuses

---

¹ <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-27c6068b-1705-49b1-b125-643b8905fd13/pdf>

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2022-2023, 36 284, nr. 1 <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-a6b18a9d980649083437fdc086c48125c608be46/pdf>

³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2022-2023, 36 284, nr. 34 <https://open.overheid.nl/documenten/47c0453d-233e-42ce-99e2-b5badd641785/file>

⁴ Tweede Kamer, 36 284, nr. 36 [Kamerbrief Geografische Balans \(overheid.nl\)](https://open.overheid.nl/documenten/47c0453d-233e-42ce-99e2-b5badd641785/file)

slavernijverleden', diverse gesprekken en werksessies die zijn gevoerd met nazaten van tot slaaf gemaakten en andere betrokkenen en het rapport naar aanleiding van de door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties georganiseerde dialoogsessies⁵ over het slavernijverleden.

Doelstellingen

Voor subsidie komen in aanmerking maatschappelijke initiatieven die substantieel bijdragen aan ten minste een van de genoemde doelstellingen in de kabinetsreactie van 19 december 2023:

- Een beter begrip van de doorwerking van het slavernijverleden en het tegengaan van de gevolgen van de doorwerking van het slavernijverleden in het heden;
- De verwerking van het slavernijverleden;
- Het bevorderen van kennis en bewustwording over het slavernijverleden; of
- De erkenning en herdenking van het slavernijverleden.

Bijzondere aandacht voor het bevorderen van grassroots organisaties

In het kader van de regeling voor maatschappelijke initiatieven is er gestreefd naar het creëren van een inclusief en ondersteunend klimaat voor diverse lokale gemeenschappen. Een specifieke focus ligt op het bevorderen van grassroots organisaties, die vaak de spil vormen van authentieke lokale initiatieven. Deze organisaties, voortgekomen uit de basis van de gemeenschappen van nazaten van tot slaaf gemaakten, hebben bewezen bij uitstek in staat te zijn om op lokaal niveau innovatieve en effectieve programma's te organiseren. Door gerichte ondersteuning te bieden aan deze grassroots initiatieven wordt er beoogd niet alleen duurzame verandering te bewerkstelligen, maar ook de veerkracht en betrokkenheid binnen de gemeenschappen te versterken. In de regeling zijn twee faciliteiten opgenomen ter bevorderen van grassroots organisaties:

1. Een voucher die grassroots organisaties kunnen inzetten tot professionalisering en versterking van hun organisatie;
2. Grotere gevestigde organisaties die samen werken met grassroots organisaties voor hun initiatief of grassroots organisaties opnemen in hun project krijgen een hogere rangschikking bij de toekenning van de subsidie.

Subsidieverdeling

De subsidie is verdeeld in drie onderdelen:

1. Een subsidie voor het professionaliseren van grassroots organisaties;
2. Een subsidie voor gemeenschap versterkende initiatieven;
3. Een subsidie voor substantiële impact initiatieven.

Hierbij is het ten aanzien van de subsidie voor gemeenschap versterkende initiatieven en de subsidie voor substantiële impact initiatieven mogelijk dat er een organisatie per tijdvak voor meerdere verschillende projecten een aanvraag kan indienen en dat een individueel project meerjarig wordt uitgevoerd met een maximum van vier jaar.

---

⁵ Updaten bij publicatie rapport met vindplaats.

Deel 1 professionaliseren van grassroots organisaties

Dit onderdeel van de regeling biedt grassroots organisaties van nazaten en betrokken gemeenschappen de mogelijkheid tot professionalisering en versterking van hun organisatie door middel van een *professionaliseringsvoucher van €5000,-*, waarvan de *toekenning plaatsvindt op basis van loting* indien het subsidieplafond wordt overschreden.

Deze voucher is bedoeld voor diverse activiteiten die gericht zijn op het versterken van de organisatorische capaciteit en duurzaamheid van de organisaties. Hierbij wordt gedacht aan de volgende, *niet limitatieve*, mogelijkheden:

- *Capaciteitsopbouw*: Ondersteuning voor workshops en trainingen gericht op het vergroten van de vaardigheden en kennis van bestuursleden en medewerkers. Dit omvat ook begeleiding bij het opzetten van effectieve bestuursstructuren en financieel beheer.
- *Bevorderen van Netwerkvorming*: Mogelijkheden om samenwerkingsverbanden te organiseren en te versterken, waardoor organisaties beter verbonden zijn met relevante partners en elkaar.
- *Toegang tot Middelen*: Verkrijgen van op maat advies en informatie over bestaande subsidie- en financieringsmogelijkheden, evenals ondersteuning bij het schrijven van succesvolle subsidieaanvragen.
- *Technologische Ondersteuning*: Training in het gebruik van moderne technologieën en tools, met als doel het optimaliseren van digitalisering binnen de organisatie.
- *Marketing en Zichtbaarheid*: Ontwikkelen van effectieve marketing- en communicatiestrategieën om de zichtbaarheid van de organisatie te vergroten, waardoor zij hun impact kunnen vergroten.
- *Advies over Duurzaamheid*: Ondersteuning bij het ontwikkelen van duurzame financieringsmodellen op de lange termijn, waardoor de continuïteit en zelfstandigheid van de organisaties worden bevorderd.

Deze diversiteit aan ondersteuningsmogelijkheden stelt organisaties in staat om op maat gemaakte stappen te zetten naar een versterkte en veerkrachtige toekomst.

Deel 2 gemeenschap versterkende initiatieven

Dit onderdeel van de regeling omvat initiatieven ter versterking van de gemeenschap (Community Resilience Initiatives), gericht op het bevorderen van veerkracht binnen de gemeenschappen van nazaten van tot slaaf gemaakten en het vieren van hun veerkracht. Binnen dit segment van de regeling zijn er *twee subsidieopties* beschikbaar: een *'kleine' subsidie tussen €5000 en €25.000, toegekend op basis van loting*, en een *'grote' subsidie variërend tussen €25.000 en €125.000, beoordeeld en gerangschikt door een commissie*.

Deze initiatieven kunnen onder meer de volgende, *niet limitatieve*, doeleinden hebben:

- *Sociale Samenhang en Netwerkvorming*: Organisatie van gemeenschapsbijeenkomsten en evenementen met als doel heling en herstel binnen diverse gemeenschappen, waarbij de nadruk ligt op het samenbrengen van gemeenschapsleden en het bevorderen van sociale samenhang.
- *Educatie en Bewustwording*:
  - Ontwikkeling van programma's gericht op het vergroten van kennis over het eigen slavernijverleden en bewustwording van de doorwerking ervan op individuele en gemeenschapspatronen;
  - Educatieve initiatieven gericht op bewustwording, begrip en empowerment;

- Onderwijs- en voorlichtingsprogramma's om de veerkracht van de gemeenschap tegen discriminatie en racisme te vergroten, met aandacht voor empowerment, voorlichting, en ondersteuning in situaties van discriminatie.
- *Community Projecten*: Financiering van door gemeenschappen geleide projecten die zich richten op het delen van hun geschiedenis en ervaringen met betrekking tot slavernij.
- *Gezamenlijke Ontwikkeling van Impactvolle Plannen/Projecten*:
  - Economische empowerment van de gemeenschap;
  - Bewustwording, educatie en empowerment met betrekking tot de doorwerking van het slavernijverleden op de mentale en fysieke gezondheid van nazaten;
  - Professionele netwerkvorming binnen gemeenschappen;
  - Gezondheidsvoorlichtingscampagnes;
  - Projecten ter bevordering van gezondheid en welzijn in de gemeenschap.
- *Educatieve Programma's en Ontwikkeling van Lesmateriaal over het Eigen Slavernijverleden*: Ontwikkeling van uitgebreide educatieve programma's voor gemeenschappen, inclusief lesmateriaal en interactieve workshops.
- *Organisatie van Lezingen, Seminars en Paneldiscussies met Internationaal Karakter*: Het faciliteren van evenementen die de dialoog en het begrip bevorderen door middel van lezingen, seminars en paneldiscussies met een internationaal karakter.
- *Digitale Platforms*: Ontwikkeling van websites, apps of virtuele tours die informatie en educatief materiaal over het slavernijverleden bieden.

Deel 3 substantiële impact initiatieven

Deel 3 van de regeling omvat substantiële impact initiatieven, bedoeld voor omvangrijke projecten die een significante bijdrage leveren aan het vergroten van kennis, bewustwording, erkenning, herdenking en de aanpak van de doorwerking van het slavernijverleden. Voor deze categorie zijn aanvragen mogelijk binnen het bereik van €125.000 tot €500.000. Beoordeling en rangschikking van de aanvragen worden uitgevoerd door een commissie.

Deze projecten worden verwacht een diepgaande en blijvende impact te hebben op de doelstellingen van de regeling en dragen bij aan een bredere maatschappelijke bewustwording en transformatie met betrekking tot het slavernijverleden

Adviescommissie

Conform de nadrukkelijke wens van de gemeenschap van nazaten in Europees Nederland wordt bij het toekenningsproces voor subsidiebedragen vanaf €25.000,- gebruik gemaakt van een onafhankelijk en divers samengestelde commissie voor de beoordeling van de aanvraag en toekenning van de subsidies en die adviseert over de rangschikking van de aanvragen. Op deze manier wordt gewaarborgd dat niet alleen de gevestigde initiatieven die succesvol zijn in subsidieaanvraag proces kans kunnen maken op de middelen, maar ook de partijen met impactvolle projecten die minder ervaren zijn in subsidieaanvraag toegang hebben tot de middelen van deze regeling.

Bij het werven van de leden van de adviescommissie is het volgende profiel in acht genomen:

- *Ervaring in Samenwerking met Grassroots Organisaties*: Leden van de adviescommissie dienen ervaring te hebben in het werken met en/of ondersteunen van grassroots organisaties. Dit omvat een begrip van de uitdagingen en kansen waarmee dergelijke organisaties te maken hebben.

- *Kennis van Maatschappelijke Initiatieven:* De leden moeten een brede kennis hebben van maatschappelijke initiatieven, bij voorkeur met een focus op projecten die gerelateerd zijn aan het slavernijverleden. Dit kan onder meer betrekking hebben op educatieve, culturele, en sociale projecten.
- *Expertise in het Maatschappelijke Werkveld:* Een achtergrond in het maatschappelijke werkveld, zoals ervaring in sociaal werk, culturele studies, geschiedenis, of aanverwante gebieden, is wenselijk. Dit helpt bij het begrijpen van de bredere context van maatschappelijke initiatieven en hun impact.
- *Kennis van de Gemeenschap van Nazaten en Diaspora in Nederland:* Een diepgaande kennis van de gemeenschap van nazaten van het slavernijverleden en de diaspora in Nederland is van essentieel belang. Dit omvat inzicht in hun geschiedenis, cultuur, uitdagingen en behoeften.
- *Onafhankelijkheid en Onpartijdigheid:* Leden moeten onafhankelijk en onpartijdig zijn, zodat zij op objectieve wijze de ingediende aanvragen kunnen beoordelen zonder belangenconflicten.
- *Diversiteit en Vertegenwoordiging:* De samenstelling van de adviescommissie moet divers zijn om een breed scala aan perspectieven en ervaringen te waarborgen, inclusief vertegenwoordiging van verschillende culturele achtergronden, leeftijden, en disciplines (zoals bijvoorbeeld educatie, welzijn en zorg).
- *Betrokkenheid bij Mensenrechten en Sociale Rechtvaardigheid:* Een betrokkenheid bij mensenrechten en sociale rechtvaardigheid is een pré, in het bijzonder gerelateerd aan het slavernijverleden.

3. Wettelijk kader

Deze regeling is opgesteld op grond van artikel 2, tweede lid, van de Kaderwet. Subsidies die worden verstrekt krachtens deze regeling worden verstrekt volgens de regels van dit besluit.

Verhouding tot het hoger recht: staatssteun

Tijdens het opstellen van deze subsidieregeling is rekening gehouden met de EU wet- en regelgeving betreffende staatssteun. Subsidies op grond van deze regeling kunnen staatssteun bevatten. Dit wordt gerechtvaardigd door artikel 53 van de algemene groepsvrijstellingsverordening.

4. Financiële gevolgen en administratieve lasten

In totaal is € 33.333.333,33 beschikbaar voor de regeling subsidie maatschappelijke initiatieven Trans-Atlantisch Slavernijverleden voor de periode 1 juli 2024 tot 1 juli 2028. Per boekjaar is een bedrag van maximaal €8.333.333,33 beschikbaar (een vierde van het totale maximumbedrag). Wanneer het maximale bedrag in een boekjaar niet volledig wordt benut, schuift het resterende bedrag door naar het volgende boekjaar.

In het eerste tijdvak van de regeling van 1 juli 2024 tot 1 september 2024 is per onderdeel van de regeling de volgende maximale bedragen beschikbaar:

- Deel 1 professionaliseren van grassroots organisaties: maximaal €1.000.000 beschikbaar;
- Deel 2 gemeenschap versterkende initiatieven: maximaal €6.333.333,33 beschikbaar;
- Deel 3 substantiële impact initiatieven: maximaal €1.000.000 beschikbaar.

Betaling en bevoorschotting

- Op de aanvragen onder deel 1, de professionaliseringsvoucher, is de bevoorschotting zoals beschreven in artikel 23, eerste lid, van het Kaderbesluit BZK-subsidies van toepassing. Hierin is beschreven dat de betaling van het vastgestelde subsidiebedrag in één keer plaats vindt.
- Voor de subsidies van €5.000,- tot €25.000,- op grond van artikel 5, tweede lid, is artikel 23, tweede lid, van het Kaderbesluit BZK-subsidies van toepassing. Hierin is beschreven dat een voorschot van 100% wordt uitgekeerd wanneer een beschikking tot subsidieverlening wordt gegeven.
- Voor de overige subsidies, van €25.000,- tot en met €500.000,-, wordt in de beschikking tot subsidieverlening de wijze van bevoorschotting opgenomen. Het uitgangspunt hier is een standaard bevoorschotting van 80%.

Verantwoording en subsidievaststelling

Ter waarborging van een transparant en verantwoordelijk gebruik van subsidiegelden, zijn er heldere richtlijnen vastgesteld voor de verantwoording binnen de regeling. De algemene regels over de verantwoording en vaststelling van subsidies zijn vastgelegd in artikel 24 van het Kaderbesluit. De aanvraag tot subsidievaststelling wordt ingediend met gebruikmaking van een daartoe beschikbaar gesteld formulier. De aanvraag gaat vergezeld met een eindverslag en indien van toepassing een controleverklaring. Bijgaand worden de verwachtingen uiteengezet, afhankelijk van het toegekende subsidiebedrag.

Eindverslag na afronding activiteiten:

Iedereen die een subsidie heeft ontvangen op grond van artikel 6, tweede lid, dient na het afronden van de activiteiten een eindverslag in te dienen. Het verslag moet een weergave bevatten van de bereikte resultaten, bestede middelen, en de mate waarin het project heeft bijgedragen aan de gestelde doelen in overeenstemming met de subsidievoorwaarden. Nadere instructies met betrekking tot de indiening en inhoud van het eindverslag worden verstrekt door de minister in de subsidiebeschikking.

Uitgebreide Verantwoording voor Subsidies boven €125.000:

Iedereen die een subsidie heeft ontvangen op grond van artikel 6, tweede lid, met een bedrag hoger dan €125.000, dient na afronding van het gesubsidieerde project een uitgebreide verantwoording in te dienen. Deze verantwoording omvat het eindverslag van het project, vergezeld van een accountantscontrole verklaring conform artikel 4:78 van de Algemene wet bestuursrecht. Nadere instructies met betrekking tot de indiening en inhoud van het eindverslag worden verstrekt door de minister in de subsidiebeschikking.

Regeldruk (administratieve lasten)⁶

Om in aanmerking te komen voor een subsidie vanuit deze subsidieregeling moeten (*grassroots*) organisaties een aantal stappen doorlopen: (1) een subsidieaanvraag indienen die voldoet aan de beoordelingscriteria en volledig is in haar benodigde gegevens; (2) het subsidiebesluit verkrijgen en (3) de gesubsidieerde activiteiten uitvoeren conform de in de subsidieaanvraag opgestelde P*Q begroting en de in het subsidiebesluit opgelegde subsidieverplichtingen. Bij de professionaliseringsvouchers wordt er direct een besluit tot subsidievaststelling genomen. Bij subsidies tot aan € 125.000 dient er een verzoek tot subsidievaststelling te worden ingediend, vergezeld met een eindverslag. Bij subsidies hoger dan € 125.000 dient er bij het verzoek tot subsidievaststelling niet alleen een eindverslag te worden ingediend maar ook een

---

⁶ Opgesteld o.b.v. het Standaard Kosten Model (SKM) uit het [Handboek Meting Regeldrukkosten \(kcbn.nl\)](#).

accountantscontrole. Er is uitgegaan van een last van uur met een gemiddeld uurtarief van €17,- voor burgers en €47 voor bedrijven.

De verwachting is dat er per aanvraagronde maximaal 389 subsidies worden verstrekt. De verdeling hiervan is als volgt:

- Categorie 1 (professionaliseringsvoucher): 200
- Categorie 2 (maatschappelijke initiatieven): 185
- Categorie 3 (grote impact initiatieven): 2

Zeker in de eerste aanvraagronde is de verwachting dat er meer aanvragen zullen zijn dan er budget beschikbaar is. Op basis van de regelingen voor het Herdenkingsjaar verwachten we dat het budget tweemaal overvraagd zal worden. Dan gaat het dus om circa 800 aanvragen, waarvan er maximaal 387 leiden tot een subsidieverstrekking, waarbij er maximaal 187 subsidievestigingen zullen worden aangevraagd, waarvan er 2 aanvragen ook een accountantsverklaring moeten aanleveren. Voor de accountantsverklaring geldt dat kosten hiervoor gemiddeld liggen tussen de €1000 en €2500. In onderstaande berekening is uitgegaan van €2000.

Per aanvraagronde komt dat neer op de volgende regeldruk kosten:

Taak	Uurtarief rechtspersonen	Eenheid (uren)	Kosten alle aanvragen
Kennisnemen van de regeling	€47	1	€37.600
Opstellen P*Q begroting en plan voor het initiatief	€47	3	€112.800
Invullen elektronisch aanvraagformulier	€47	1	€37.600
Invullen elektronisch formulier verzoek tot subsidievestiging	€47	1	€8.789
Kosten accountantsverklaring	€2000		€4000
Totaal			€ 200.789

€200.789 maal 8 aanvraagronde de regeling is € 1.606.000 aan regeldrukkosten.

5. Totstandkoming

De uitgangspunten voor de subsidieregeling voor Europees Nederland komt voort uit het rapport 'Ketenen van het verleden', de kabinetsreactie van 19 december 2022 op het rapport van de Dialooggroep slavernijverleden, de voortgangsbrief van 23 juni 2023 vervolgtraject invulling slavernijverleden, diverse gesprekken en werksessies die zijn gevoerd met nazaten van tot slaaf gemaakten en andere betrokkenen en het rapport naar aanleiding van de door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties georganiseerde dialoogsessies⁷ over het slavernijverleden

⁷ P.M. updaten na definitieve rapport dialoogsessies.

Tevens heeft er een internetconsultatie plaatsgevonden voor de standaard minimale termijn van 30 dagen van 16 februari tot en met 16 maart 2024⁸.

6. Inwerkingtreding

Deze regeling is op 1 juni 2024 gepubliceerd in de Staatscourant en treedt in werking op 1 juli 2024. Hiermee is afgeweken van de minimuminvoeringstermijn. Dit is wenselijk, omdat het van belang was dat de subsidie op korte termijn kon worden aangevraagd en verleend. Het bestaan van de subsidieregeling en inhoud van de regeling is vroegtijdig gecommuniceerd aan de gemeenschap van nazaten middels een Catshuissessie eind januari 2024 en middels de internetconsultatie.

Aanmerkelijke ongewenste publieke nadelen worden hiermee voorkomen. Er is toepassing gegeven aan de uitzondering op de minimuminvoeringstermijn op grond van aanwijzing 4.17, vijfde lid, onder a, van de Aanwijzingen voor de regelgeving. De subsidieregeling vervalt met ingang van 1 juli 2028.

I. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1. Begripsbepaling

In het kader van deze regeling worden de onderstaande definities gehanteerd voor de begrippen 'nazaten', 'gemeenschap', 'Trans-Atlantisch slavernijverleden' en 'grassroots organisaties':

Nazaten van tot slaaf gemaakten

Nazaten van tot slaaf gemaakten verwijst naar de afstammelingen van mensen die in het verleden tot slaaf zijn gemaakt. In de context van het Trans-Atlantisch Slavernijverleden doelt deze term op de generaties die zijn voortgekomen uit de generaties Afrikaanse mensen, en inheemsen uit de Amerika's en Marrons, die vanaf ongeveer 1528 tot 1863/1873 tot slaaf waren gemaakt. Deze term benadrukt ook de historische continuïteit van het onrecht dat door slavernij is aangericht en de langetermijneffecten op de betrokken gemeenschappen. Het erkent ook het belang van het begrijpen van de erfenis en doorwerking van slavernij en het aanpakken van hedendaagse kwesties die voortkomen uit deze geschiedenis, waaronder sociaal-economische ongelijkheid, discriminatie en intergenerationale trauma's.

Gemeenschap

Gemeenschap in het kader van het slavernijverleden verwijst naar de groep mensen die historisch gezien direct getroffen is door slavernij en de daarmee samenhangende praktijken. Dit betreft de nazaten van tot slaaf gemaakten en de groep mensen waarmee ze op basis van gedeelde kenmerken, belangen of die een gevoel van saamhorigheid of interpersoonlijke verbondenheid hebben.

Trans-Atlantisch slavernijverleden

Het Trans-Atlantisch Slavernijverleden verwijst naar het historische tijdperk (respectievelijk vanaf begin 16^e tot eind 19^e eeuw) waarin miljoenen mensen, voornamelijk uit Afrika, werden ontvoerd, verhandeld en tot slaaf gemaakt, en vervolgens gedwongen werden te werken op plantages, in mijnen en in andere sectoren, met name in de Amerika's (Noord- en Zuid-Amerika), Afrika en delen van Europa. Deze gruwelijke praktijk van de slavenhandel vond plaats tussen de 15e en 19e eeuw en was een systematisch proces van mensenhandel dat grote impact had op de betrokken individuen en hun nakomelingen. De scope van het fonds waar de subsidieregeling maatschappelijke initiatieven onderdeel van uitmaakt is het Trans-Atlantisch Slavernijverleden; in casu voor private partijen uit het

---

⁸ P.M. updaten met reactie internetconsultatie.

hele Nederlandse Koninkrijk en voor landen die een relatie hebben met het Nederlandse koloniale verleden, zoals met Suriname het geval is.

Grassroots organisaties

Grassroots organisaties in het kader van slavernijverleden verwijst naar organisaties, culturele of maatschappelijke instellingen zonder winstoogmerk (Stichting of verenigingen), die op lokaal niveau zijn ontstaan vanuit de gemeenschap van nazaten van tot slaaf gemaakten, en georganiseerd zijn om specifiek kwesties met betrekking tot het slavernijverleden aan te pakken ten goede van de nazaten van tot slaaf gemaakten. Deze organisaties zetten zich doorgaans in voor bewustwording, rechtvaardigheid, empowerment en blijvende positieve verandering/ verbetering in het leven van nazaten.

Artikel 2. Subsidiedoel

De doelen van deze subsidieregeling sluiten aan bij de doelstellingen zoals benoemd in de kabinetsreactie van 19 december 2022.⁹

Artikel 3. Staatssteun

Op basis van artikel 53 van de Algemene groepsvrijstellingsverordening¹⁰ (AGVV) kan steun voor activiteiten voor cultureel en instandhouding van het erfgoed onder voorwaarden worden verleend. Op grond van dit artikel is het dus mogelijk om 100% subsidie te verlenen, mits er geen sprake is van een exploitatiewinst. Als hier wel sprake van is, moet dit bedrag van de in aanmerking komende kosten worden afgetrokken. Hierbij mag de aanvrager wel een redelijke winst behouden.

Artikel 53 AGVV is bijgevoegd als bijlage 1.

Artikel 5. Aanvraagtijdvakken

De subsidieplafonds die zijn vastgelegd in artikel 5, eerste en tweede lid, gelden voor het eerste boekjaar dat de regeling loopt. Er wordt komt dus zowel in het eerste tijdvak, als daarna weer in het tweede tijdvak 8,33 miljoen euro beschikbaar. Wanneer het plafond niet wordt bereikt in het eerste aanvraagtijdvak, schuiven de overige middelen door naar het tweede aanvraagtijdvak. Wanneer het subsidieplafond van een van de categorieën zoals benoemd in artikel 5, tweede lid, niet wordt bereikt aan het einde van het tweede aanvraagtijdvak, kunnen de middelen worden gebruikt voor volledige en tijdige aanvragen die zijn afgewezen door een te lage plek in de rangschikking. Dit betekent bijvoorbeeld dat wanneer er aanvragers uitgeloot worden voor de professionaliseringsvoucher, zij alsnog in aanmerking hiervoor kunnen komen wanneer blijkt dat het subsidieplafond niet is bereikt voor de gemeenschap versterkende initiatieven. Deze toekenning vindt plaats op basis van de al bestaande rangschikking. Aanvragers die hoger staan op de lijst zullen dus als eerste aan de beurt zijn.

Er is gekozen voor twee opvolgende aanvraagtijdvakken in 2024 om aanvragers die het niet lukt een aanvraag rond te krijgen in het eerste aanvraagtijdvak, een tweede optie te bieden die ook nog binnen het jaar 2024 valt.

Er is gekozen om de resterende tijdvakken nog niet vast te leggen in de regeling zodat de planning flexibel blijft en aanpassingen gedaan kunnen worden gedurende de loop van de regeling. Op deze

---

⁹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2022-2023, 36 284, nr. 1 <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-a6b18a9d980649083437fdc086c48125c608be46/pdf>

¹⁰ Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014, zoals gewijzigd door verordening (EU) 2023/1315 op 23 juni 2023, waarbij bepaalde categorieën op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard

manier kunnen de lessen die worden geleerd naar aanleiding van de planning van de eerste tijdvakken worden toegepast in de planning van de volgende tijdvakken. De data van de nieuwe aanvraagtijdvakken zullen transparant en ruim van tevoren worden aangekondigd.

Artikel 7. Aanvragers

De BES-eilanden worden uitgesloten van deze regeling omdat er een aparte subsidieregeling wordt opgesteld met hetzelfde doel, die het Caribisch deel van het Koninkrijk zal omvatten. Deze regeling is bedoeld voor aanvragers die in het Europese deel van Nederland zijn geregistreerd en daar ook de initiatieven uitvoeren.

Het is niet uitgesloten om als organisatie voor verschillende projecten verschillende aanvragen in te dienen. Alleen voor de professionaliseringsvoucher geldt dat deze maar één keer kan worden aangevraagd.

Artikel 8. Hoogte van de subsidie

Met een subsidieplafond van €1.000.000, kunnen er maximaal 200 vouchers van €5.000 op grond van artikel 6, eerste lid, worden verstrekt in het eerste jaar dat de regeling loopt.

Voor aanvragen die vallen onder het tweede lid geldt er een onderverdeling in de subsidiehoogtes zoals benoemd in het algemene deel van deze toelichting. Waarbij subsidies tot €25.000,- worden toegekend op basis van loting, en de bedragen daarboven worden gerangschikt op basis van het advies van een commissie.

Artikel 9. Subsidieaanvraag

Het elektronisch formulier is beschikbaar gesteld op [PM website](#)

Artikel 10. De rangschikking van de aanvragen

Voor subsidies lager dan €25.000 wordt de rangschikking van alle volledige en tijdige aanvragen bepaald door loting. De trekking vindt plaats in aanwezigheid van een notaris en ten minste 2 waarnemers. De trekking wordt schriftelijk vastgelegd. De hoogst gerangschikte aanvragen komen het eerst in aanmerking voor subsidie. Als met alle volledige en tijdige aanvragen het subsidieplafond niet wordt overschreden, worden de aanvragen toegekend zonder dat er loting plaatsvindt.

Voor subsidies van €25.000 en ten hoogste €500.000 brengt een commissie een schriftelijk advies uit over de rangschikking. Dit advies wordt schriftelijk gedeeld met de minister. Het uiteindelijke besluit wordt genomen door de minister met inachtneming van het advies.

Artikel 12. Beoordelingscriteria

De adviescommissie beoordeelt de aanvragen op de volgende aspecten:

- a. Aanvragen moeten helder laten zien hoe de activiteit aansluit bij de beoogde doelen, zoals het bevorderen van kennis en bewustwording over het slavernijverleden, het tegengaan van de gevolgen van de doorwerking van het slavernijverleden in het heden, de verwerking van het slavernijverleden en de erkenning en herdenking van het slavernijverleden.
- b. Subsidieaanvragen worden beoordeeld op de waarschijnlijkheid dat de gestelde doelen daadwerkelijk worden bereikt. Daarnaast wordt gekeken naar het aantal personen dat direct of indirect wordt bereikt door het project. Aanvragers moeten overtuigend aantonen dat hun project concrete resultaten zal opleveren en een aanzienlijke impact zal hebben.

- c. De beoordeling omvat de specifieke aandacht voor de mate waarin het project ten goede komt aan nazaten van tot slaaf gemaakten. Dit kan betrekking hebben initiatieven/programma gericht op deze doelgroep en strategieën om de betrokkenheid van deze gemeenschappen te vergroten.
- d. De efficiëntie van de activiteit wordt beoordeeld in relatie tot de kosten. Aanvragers moeten laten zien dat de voorgestelde kosten in verhouding staan tot het beoogde bereik en de impact van de activiteit. Een analyse van de kosten gerelateerd aan bereik in de aanvraag kan hierbij behulpzaam zijn.

Bij de rangschikking van subsidieaanvragen wordt voorrang gegeven aan projecten en activiteiten waarin samenwerking en aansluiting wordt gezocht met grassroots organisaties. Het bevorderen van samenwerking met deze organisaties wordt als positief beoordeeld, gezien hun belangrijke rol op lokaal niveau en hun directe betrokkenheid bij de gemeenschappen die door het slavernijverleden zijn beïnvloed.

Artikel 14. Wijze van subsidieverstrekking

De wijze van subsidieverstrekking in deze regeling volgt de regels voor subsidieverstrekking zoals die zijn uitgezet in artikel 16, 17 en 18 van het Kaderbesluit BZK-subsidies. Indien de periode van uitvoering van de activiteiten waarvoor een subsidie van €25.000,- of meer wordt verstrekt meer dan twaalf maanden bedraagt, is de subsidieontvanger verplicht om één keer per periode van twaalf maanden via een voortgangsverslag inzicht te geven in de voortgang van de activiteiten. Deze verplichting is terug te vinden in artikel 19 van het Kaderbesluit BZK-subsidies.

Uit artikel 6 van het Kaderbesluit BZK-subsidies volgt het uitgangspunt dat voor subsidie in aanmerking komen de te maken kosten die direct verbonden zijn met de uitvoering van de activiteiten waarvoor subsidie wordt verstrekt en die redelijkerwijs moesten worden gemaakt. Als sprake is van een bepaalde activiteit waar subsidie voor kan worden aangevraagd en waar subsidie voor kan worden toegekend, dan zal de subsidieaanvraag moeten worden onderbouwd met een specificatie van de kosten die redelijkerwijs zijn toe te rekenen aan de gesubsidieerde activiteit. De minister toetst vervolgens of deze kosten voldoen aan de eisen die in het eerste lid worden gesteld, dat wil zeggen of aannemelijk is dat de kosten zijn gemaakt, of zij direct verbonden met de uitvoering van de activiteiten waarvoor subsidie wordt verstrekt en of het om redelijke kosten gaat.

Herstelbetalingen, compensatie of schadeloosstelling voor het slavernijverleden komen niet in aanmerking voor subsidie. Het kabinet heeft bewust gekozen voor een moreel ethisch gebaar met deze regeling naar aanleiding van de excuses voor het slavernijverleden. Tegelijkertijd blijft het kabinet actief betrokken bij initiatieven ter bevordering van antidiscriminatie en antiracisme.

Artikel 15. Verplichtingen subsidieontvanger

Naast de verplichtingen benoemd in artikel 16, zijn er verplichtingen voor de subsidieontvanger opgesomd in artikel 21 van het Kaderbesluit BZK-subsidies. De subsidieontvanger is volgens het Kaderbesluit verplicht:

- a. De activiteit uit te voeren overeenkomstig de omschrijving van die activiteit in de beschikking tot subsidieverlening, of, indien direct een beschikking tot subsidievaststelling wordt gegeven, overeenkomstig de omschrijving van die activiteit in de subsidievaststelling;
- b. Te voldoen aan de verplichtingen die door de minister aan de subsidie zijn verbonden;
- c. Op verzoek van de minister medewerking te verlenen aan openbaarmaking van de gegevens en de resultaten van de gesubsidieerde activiteit, tenzij openbaarmaking daarvan redelijkerwijs niet kan worden geveerd;

- d. Op verzoek van de minister alle medewerking te verlenen aan een door de minister terzake van de toepassing en de effecten van dit besluit ingesteld evaluatieonderzoek, die de minister redelijkerwijs nodig heeft bij de uitvoering van dat evaluatieonderzoek;
- e. Indien een egalisatiereserve is gevormd, deze zo veilig mogelijk te beheren;
- f. Onverwijld schriftelijk mededeling te doen aan de minister van de indiening bij de rechtbank van een verzoek tot het op hem van toepassing verklaren van de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen, tot verlening van surseance van betaling aan hem of tot faillietverklaring van hem;
- g. Voor de activiteiten waarvoor subsidie wordt ontvangen en voor de overige activiteiten een gescheiden administratie te voeren;
- h. De in het kader van de subsidieverstrekking gevoerde administratie te bewaren tot vijf jaar na de datum van de beschikking tot subsidievaststelling of, indien sprake is van staatssteun, gedurende een andere bij ministeriële regeling of bij beschikking aangegeven termijn;
- i. Op verzoek van de minister nadere informatie aan te leveren ten behoeve van nadere verantwoording aan de Europese Commissie, op basis van de artikelen 106, tweede en derde lid, 107 en 108 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie dan wel een van de Europese steunkaders.

Voor subsidies op grond van artikel 6, tweede lid, is in artikel 16, 17 en 18 van het Kaderbesluit bovendien de volgende verplichting te vinden:

- De subsidieontvanger is verplicht om onverwijld een schriftelijke melding te doen zodra aannemelijk is dat de activiteiten waarvoor de subsidie is verleend niet, niet tijdig of niet geheel zullen worden verricht of dat niet, niet tijdig of niet geheel aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen zal worden voldaan.
- Subsidieontvanger van subsidies van €5.000,- tot €25.000,- zijn verplicht om op door de Minister in de beschikking aangegeven wijze aan te tonen dat de activiteiten waarvoor de subsidies is verleend zijn verricht en dat is voldaan aan de subsidie verbonden verplichtingen.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Bijlage 1 – artikel 53 AGVV

Artikel 53

Steun voor cultuur en instandhouding van het erfgoed

1. Steun voor cultuur en instandhouding van het erfgoed is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, van het Verdrag en is van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag vrijgesteld, mits de in dit artikel en in hoofdstuk I vastgestelde voorwaarden zijn vervuld.
2. De steun wordt toegekend voor de volgende culturele doelstellingen en activiteiten:
  - a) musea, archieven, bibliotheken, kunstencentra en cultuurcentra of artistieke of culturele locaties, theaters, bioscopen, operahuizen, concerthallen, andere live-performanceorganisaties, cinematografische erfgoedinstellingen, en andere vergelijkbare artistieke en culturele infrastructuurvoorzieningen, organisaties en instellingen;
  - b) materieel erfgoed, waaronder alle vormen van roerend of onroerend cultureel erfgoed en archeologische sites, monumenten, historische locaties en gebouwen; natuur erfgoed met een rechtstreekse band met cultuurerfgoed of indien dit door de bevoegde overheidsinstanties van een lidstaat formeel is erkend als cultuur- of natuur erfgoed;
  - c) immaterieel erfgoed in welke vorm ook, met inbegrip van volksgebruiken en ambachten;
  - d) kunst- of culturele evenementen en performances, festivals, tentoonstellingen en andere vergelijkbare culturele activiteiten;
  - e) culturele en artistieke educatie alsmede de bewustmaking van het belang van de bescherming en bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen via educatieve programma's en bewustmakingscampagnes voor het grote publiek, onder meer door middel van nieuwe technologieën;
  - f) schrijven, uitgeven, productie, distributie, digitalisering en publiceren van muziek en literatuur, met inbegrip van vertalingen.
3. De steun kan de vorm hebben van:
  - a) investeringssteun, met inbegrip van steun voor de bouw of modernisering van cultuurvoorzieningen;
  - b) exploitatiesteun.
4. Wat investeringssteun betreft, zijn de in aanmerking komende kosten de kosten voor investeringen in materiële en immateriële activa, met inbegrip van:
  - a) kosten voor de bouw, modernisering, verwerving, instandhouding of verbetering van infrastructuur, indien jaarlijks ten minste 80 % van de tijd- of ruimtecapaciteit voor culturele doeleinden wordt gebruikt;
  - b) kosten voor de verwerving, met inbegrip van huur, eigendomsoverdracht of fysieke verplaatsing van cultureel erfgoed;
  - c) kosten voor bescherming, instandhouding, restauratie en herstel van materieel en immaterieel cultureel erfgoed, met inbegrip van bijkomende kosten voor de opslag onder geschikte omstandigheden, speciale uitrusting, materialen en de kosten voor documentatie, onderzoek, digitalisering en publicatie;
  - d) kosten om cultureel erfgoed beter toegankelijk te maken voor het publiek, met inbegrip van kosten voor digitalisering en andere nieuwe technologieën, kosten om de toegankelijkheid te verbeteren voor mensen met speciale behoeften (met name hellingbanen en liften voor mensen met een handicap, aanduidingen in braille en voel-

- en tastobjecten in musea) en kosten om de culturele diversiteit ten aanzien van presentaties, programma's en bezoekers te bevorderen;
- e) kosten voor culturele projecten en activiteiten, samenwerkings- en uitwisselingsprogramma's en -beurzen, met inbegrip van kosten voor selectieprocedures, promotiekosten en kosten die rechtstreeks uit het project voortvloeien.
5. Wat exploitatiesteun betreft, zijn de in aanmerking komende kosten de volgende:
- a) de kosten van de culturele instelling of erfgoedlocatie in verband met vaste of tijdelijke activiteiten, waaronder tentoonstellingen, uitvoeringen en evenementen en vergelijkbare culturele activiteiten die plaatsvinden in het kader van hun normale activiteiten;
  - b) kosten van culturele en artistieke educatie en van de bewustmaking van het belang van de bescherming en bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen via educatieve programma's en bewustmakingscampagnes voor het grote publiek, onder meer door middel van nieuwe technologieën;
  - c) kosten om de locaties en activiteiten van culturele instellingen of erfgoedlocaties beter toegankelijk te maken voor het publiek, met inbegrip van kosten voor digitalisering en het gebruik van nieuwe technologieën, alsmede kosten om de toegankelijkheid te verbeteren voor mensen met een handicap;
  - d) exploitatiekosten die rechtstreeks verband houden met het culturele project of de culturele activiteit, zoals het huren of leasen van vastgoed en culturele locaties, reiskosten, materialen en leveranties die rechtstreeks verband houden met het culturele project of de culturele activiteit, architectonische structuren voor tentoonstellingen en podia, de ontlening, huur en afschrijving van werktuigen, software en uitrusting, kosten voor toegangsrechten tot auteursrechtelijk beschermde werken en andere verwante door intellectuele-eigendomsrechten beschermde content, promotiekosten en kosten die rechtstreeks voortvloeien uit het project of de activiteit. Afschrijvingslasten en financieringskosten komen alleen in aanmerking indien deze niet werden gedekt door investeringssteun;
  - e) kosten voor personeel dat werkt voor de culturele instelling, de erfgoedlocatie of een project;
  - f) kosten voor advies- en ondersteuningsdiensten geleverd door externe consultants en dienstverrichters, die rechtstreeks voortvloeien uit het project.
6. In het geval van investeringssteun is het steunbedrag niet hoger dan het verschil tussen de in aanmerking komende kosten en de exploitatiewinst van de investering. De exploitatiewinst wordt in mindering gebracht op de in aanmerking komende kosten, hetzij vooraf op basis van redelijke prognoses, hetzij via een terugvorderingsmechanisme. De exploitant van de infrastructuur mag een redelijke winst behouden over de betrokken periode.
7. In het geval van exploitatiesteun is het steunbedrag niet hoger dan wat nodig is om de exploitatietekorten plus een redelijke winst over de betrokken periode te dekken. Dit wordt geborgd vooraf op basis van redelijke prognoses, of via een terugvorderingsmechanisme.
8. Voor steun van ten hoogste 2,2 miljoen EUR mag het maximale steunbedrag worden vastgesteld op 80 % van de in aanmerking komende kosten, als alternatief voor de toepassing van de in de leden 6 en 7 bedoelde methode.

9. Voor de in lid 2, onder f), genoemde activiteiten is het maximale steunbedrag niet hoger dan hetzij het verschil tussen de in aanmerking komende kosten en de gediscoteerde inkomsten van het project, hetzij 70 % van de in aanmerking komende kosten. De inkomsten worden in mindering gebracht op de in aanmerking komende kosten, hetzij vooraf hetzij via een terugvorderingsmechanisme. De in aanmerking komende kosten zijn de kosten voor publicatie van muziek en literatuur, met inbegrip van de auteursvergoedingen (kosten van auteursrechten), vergoedingen van vertalers, vergoedingen van redacteurs, andere publicatiekosten (proeflezen, correctie, revisie), opmaak- en prepresskosten, en kosten voor drukken en e-publishing.
10. Steun voor kranten en tijdschriften, ongeacht of deze op papier of elektronisch worden gepubliceerd, komt op grond van dit artikel niet in aanmerking.